

Måndagen den 6 april

Kl. 12.00

---

*Om handläggningen av  
visst ärende om miljö-  
farligt utsläpp*

Förhandlingarna leddes av förste vice talmannen.

1 § Justerades protokollet för den 27 mars.

2 § Förste vice talmannen meddelade att till kammaren inkommit en anhållan av *Kerstin Gellerman* om ledighet från uppdraget som riksdagsledamot på grund av sjukdom under tiden den 23 mars–den 5 juni.

Erforderlig ledighet beviljades.

Förste vice talmannen anmälde att *Anders Castberger* (fp) fr. o. m. den 6 april skulle tjänstgöra som ersättare för *Kerstin Gellerman*.

### 3 § Svar på interpellation 1986/87:195 om handläggningen av visst ärende om miljöfarligt utsläpp

**Anf. 1** Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Fru talman! Sven Munke har frågat mig om vad han anfört i sin interpellation ger anledning till någon åtgärd från regeringens sida.

Koncessionsnämnden för miljöskydd ålade i ett beslut i december 1986 Scandust AB att före den 1 maj 1987 installera en reningsanläggning för att minska utsläppen av kvicksilver till luften från bolagets anläggning i Landskrona. Koncessionsnämnden meddelade också provisoriska föreskrifter om hur stora utsläppen av kvicksilver får vara före resp. efter detta datum. Sven Munke överklagade tillsammans med andra sakägare koncessionsnämndens beslut. Han begärde också inhibition av det av nämnden lämnade verkställighetstillståndet. Sven Munkes interpellation är i allt väsentligt likalydande med hans överklagande av koncessionsnämndens beslut. Regeringen har meddelat beslut i ärendet den 2 april 1987. Beslutet innebär viss skärpning i frågan om utsläppet av kvicksilver under tiden till dess slutliga villkor meddelas.

Avsikten med bolagets återvinningsanläggning i Landskrona är att pröva en ny teknik för omhändertagande av visst miljöfarligt avfall. Anläggningen skulle därigenom kunna få en mycket viktig funktion från allmän miljösynpunkt. En förutsättning för detta är givetvis att verksamheten kan bedrivas

på sådant sätt att den själv inte leder till störningar i omgivningen. Den slutliga prövningen av miljöskyddsvillkoren kommer att ske efter utgången av provotiden. Regeringen har i sitt beslut framhållit att kraven på skyddsåtgärder därvid måste ställas mycket högt och att därvid särskild hänsyn måste tas till anläggningens lokalisering.

Det är riktigt som Sven Munke påpekar att statens naturvårdsverk har lämnat ekonomiskt bidrag till uppförandet av återvinningsanläggningen i Landskrona. Bidraget uppgår till 25 milj. kr. Att bidrag lämnats sammanhänger med ändamålet med anläggningen.

Man kan nog konstatera att verksamheten hittills varken från driftssynpunkt eller från miljösynpunkt uppfyllt de förväntningar som fanns när tillståndet lämnades. Det är därför värdefullt att en förutsättningslös utvärdering av verksamheten nu pågår.

Jag vill till sist framhålla att det är självklart att statens naturvårdsverk, när verket lämnar bidrag till ett företag eller en kommun, inte får överse med miljöfarliga utsläpp.

**Anf. 2 SVEN MUNKE (m):**

Fru talman! Jag ber att få tacka så mycket för svaret. Jag vill gärna understryka detta tack med att uttrycka ett visst mått av tillfredsställelse. Bakgrunden till denna tillfredsställelse sammanhänger med att miljön i Landskrona redan tidigare är hårt belastad. Det framgår bl. a. av statens miljömedicinska laboratoriums yttrande. Den allmänna uppfattningen i Landskrona är att miljön inte tål fler utsläpp. Därför kom etableringen av Scandust som en mycket obchaglig överraskning.

Läget förbättrades inte sedan det konstaterats att företaget brutit mot så gott som samtliga villkor och dessutom drivits olagligt. Företaget är åtalat för detta. Polis och domstol får nu utreda och vidta eventuella åtgärder för dessa brott.

Med anledning av den passus i svaret där statsrådet säger att min interpellation i allt väsentligt är likalydande med mitt överklagande av koncessionsnämndens beslut, vill jag framhålla att interpellationstexten inlämnats som ett komplement till ett tidigare inlämnat besvär. I interpellationen har jag mera grundligt utvecklat besvärsanledningen.

Statsrådet framhåller i svaret att det är självklart att statens naturvårdsverk, när verket lämnar bidrag till ett företag eller till en kommun, inte får överse med miljöfarliga utsläpp. Men det är just vad naturvårdsverket gjort i ärendet Scandust. Det har inte framkommit någon som helst kritik från naturvårdsverket under den här tiden. Snarare har man från det hållet, när man yttrat sig, tagit företagets parti. Det har man gjort i verkets egen tidning Miljöaktuellt nr 10 1985, där man talar om förmildrande omständigheter. I samma tidskrift, Miljöaktuellt, finns i nr 3 1986 en artikel med rubriken "Skriverierna överdrivna". Man menar att befolkningen som bor i närheten i onödan skrämts upp. Man skriver: "Landskronaborna behöver inte vara rädda. Jämfört med utsläppen från andra järn- och stålverk är utsläppen från Scandust små."

Jag ställer därför frågan: Anser miljöministern och regeringen att utsläp-

pen är, som naturvårdsverket säger, försumbara och att ingen behöver vara ängslig?

När frågan om ett eventuellt överklagande behandlades i kommunfullmäktige i Landskrona konstaterade en enig kommunstyrelse att kvicksilverutsläppen saknade "medicinskt intresse". Det verkar som om beslutet om skärpning av utsläppsvillkoren enligt regeringens ställningstagande den 2 april betyder att regeringen mera är bekymrad över landskronabornas hälsa än kommunens egen kommunstyrelse.

Min uppfattning, som för övrigt delas av miljö- och hälsoskyddsnämnden i Landskrona, är att utsläppen från Scandust måste minimeras ytterligare, framför allt när det gäller kvicksilver. Miljöskyddsnämnden förbjöds för övrigt att överklaga koncessionsnämndens beslut, vilket är anmärkningsvärt då det var en helt enig nämnd som stod bakom beslutet.

I en artikel i TCO-Tidningen nr 10 1987 förklarade miljöministern att "inga miljöpengar till oseriösa företag skall betalas ut. Huvudprincipen är att vi måste ställa krav på företagen att klara moderna miljökrav och jag anser inte att det är någon konflikt mellan sysselsättning och bra miljö." Det sade alltså miljöministern.

Scandust har under de år som gått knappast kunnat betecknas som ett seriöst företag.

Jag har en del frågor som jag önskar få svar på:

Om inte privatpersoner i Landskrona anfört besvär över beslutet om Scandust, hade då regeringen ändå skärpt kraven?

Anser ministern, mot bakgrund av vad som hänt i Landskrona och med tanke på kommunens belastade miljö, att lokaliseringen av företaget Scandust är riktigt?

I svaret på interpellationen säger ministern att det är värdefullt att en förutsättningslös utvärdering av verksamheten nu pågår. Vem står för den utvärderingen?

En sista fråga som jag gärna vill ha svar på är: Om det skulle visa sig att miljöproblemen inte kan bemästras, vad händer med verksamheten?

### **Anf. 3 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:**

Fru talman! Jag är angelägen om att de diskussioner vi för skall föras med utomordentlig öppenhet. Vi har dock att hålla oss till lagen, inte minst grundlagen. I regeringsformens 11 kap. 7 § finns mycket klart angivet – jag är säker på att Sven Munke känner till det – att ingen myndighet, inte heller riksdagen, får blanda sig i en förvaltningsmyndighets myndighetsutövning mot enskild. Det gör naturligtvis att jag är förhindrad att här diskutera t. ex. hanteringen av enskilda beslut inom myndigheter eller åtalsfrågan hos domstol. Jag är övertygad om att Sven Munke respekterar det.

Däremot kan jag upprepa – om det behövs – vad jag sade i mitt interpellationssvar, nämligen att utgångspunkten för att denna verksamhet skall få bedrivas självfallet är densamma som för all annan verksamhet, nämligen att den kan uppfylla de mycket stränga miljökrav som måste uppställas, särskilt för en verksamhet som är lokaliserad på det sätt som den här är.

I det beslut som regeringen fattade i torsdags har vi skärpt utsläppskraven i

förhållande till dem som koncessionsnämnden fastställde. Den prövningen är självfallet självständig och likadan oavsett vad som har föranlett prövningen. I regeringens beslut står det: "Slutliga villkor skall meddelas efter utgången av prövotiden. Såsom nyss framhållits måste vid denna slutliga prövning mycket höga krav ställas på anläggningens funktion från miljöskyddssynpunkt. Med ledning av vad naturvårdsverket anfört i sitt yttrande bedömer regeringen därvid att utsläppen kan bli väsentligt lägre än dem som angetts för prövotiden."

Vad vi här säger skall tas med stort allvar. Vi understryker också i beslutet att under prövotiden skall alla ansträngningar inriktas på att öka prestationsförmågan tekniskt för att man skall kunna få ned utsläppen ytterligare.

Jag vill också säga att den bedömning som nu sker görs av ett antal konsulter som står fria gentemot alla de parter som tidigare varit inblandade i verksamheten. Det är alltså en i högsta grad självständig prövning som sker.

Det slutliga resultatet av denna prövning vill jag inte i dag föregripa mer än genom att säga att om verksamheten skall fortsätta, kommer med all sannolikhet hårdare utsläppskrav att fastställas än de som gäller under den här korta prövotiden.

**Anf. 4 SVEN MUNKE (m):**

Fru talman! Jag vill till miljöministern säga att jag har full respekt för de spelregler som gäller beträffande ingripande i andra myndigheters handhavande av olika ärenden – det råder inget tvivel om det.

Jag vill också understryka att jag kommer från en kommun där under de senaste sex åren miljö- och hälsoskyddsnämnden måst gå ut med annonser i dagspressen och varna medborgarna för att äta sina egna odlade grönsaker. Mot den bakgrunden kan vem som helst förstå vilken oro folk känner.

Jag är helt övertygad om att de deklARATIONER som miljöministern nu har avlämnat kommer att leda till ett resultat som såväl jag som övriga berörda i Landskrona kommer att bli nöjda med.

Överläggningen var härmed avslutad.

**4 § Svar på interpellation 1986/87:210 om industrins framtida elbehov**

**Anf. 5 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:**

Fru talman! Börje Hörnlund har frågat mig om regeringen är beredd att medverka till att oberoende experter får genomföra en vetenskaplig utvärdering och analys av industrins framtida elbehov, möjliga effektiviseringar och egna produktionsmöjligheter.

Den omställning av energisystemet som pågår och som skall intensifieras måste ske med beaktande av kravet att tillförseln av el alltid skall vara säkrad, samtidigt som vi satsar helhjärtat på att effektivisera elanvändningen. Detta förutsätter att alla parter i samhället tar ett aktivt ansvar. Det gäller staten, kommuner, företag, organisationer och enskilda. Inom regeringskansliet pågår nu ett arbete med att förbereda ett sammanhållet, nytt

program för att driva på utvecklingen när det gäller hushållning och effektivisering på elanvändningsområdet.

En central fråga inför kärnkraftsavvecklingen är industrins behov av el. Av speciellt intresse är dels den elkrävande industrin, dels den industri som tillverkar apparater och utrustning som drivs med el. Användningen av el bör i framtiden i första hand ske inom områden där den är svår att ersätta. Det betyder bl. a. att användningen för uppvärmningsändamål kommer att minska. Detta är nödvändigt för att det även i fortsättningen skall vara möjligt att ge industrin tillgång till den energi som den behöver för sin utveckling och internationella konkurrenskraft. Detta minskar inte kraven på industri- och kraftföretagen att redan nu i sin verksamhet planera och förbereda tekniska lösningar som står i samklang med kraven på såväl fortsatt teknisk utveckling och god konkurrenskraft som ett effektivt utnyttjande av el.

Industrin är också engagerad i frågor om sin framtida energianvändning. I flera branscher finns energikommittéer e. d. som analyserar förutsättningar för branschen att hushålla med el och annan energi. Jag ser positivt på detta intresse för energifrågor. När vi utformar energipolitiken måste vi givetvis komplettera industrins analyser med egna utredningar och prognoser från oberoende instanser som t. ex. våra myndigheter och universitet och högskolor.

Regeringen gav våren 1986 statens energiverk i uppdrag att kartlägga industrins anpassningsmöjligheter inför kärnkraftsavvecklingen. Energiverket skall bl. a. kartlägga de förberedelser som för närvarande görs eller planeras för att åstadkomma en effektivare elanvändning. En huvuduppgift för energiverket är att utarbeta ett program för en effektivare elanvändning inom industrin. Enligt vad jag har inhämtat utnyttjar energiverket ett brett spektrum av experter i detta arbete. Energiverket väntas redovisa uppdraget under hösten 1987.

Jag vill i sammanhanget också erinra om regeringens forskningspolitiska proposition. Enligt de föreslagna riktlinjerna för energiforskningen under den närmaste treårsperioden skall en betydande del av resursramen anslås för programmet Industrins energianvändning, med styrelsen för teknisk utveckling, STU, som ansvarig myndighet. Det övergripande syftet med detta program är att genom forskning och utveckling på energiområdet stärka främst den tyngre industrins internationella konkurrenskraft bl. a. genom att med avancerad processteknik minska behovet av tillförd energi. Jag räknar med att programmet på sikt kommer att bidra till en effektivisering av elanvändningen inom industrin.

Omställningen av energisystemet måste genomföras med en balans mellan åtgärder på tillförselsidan och åtgärder på användningssidan. Jag vill påminna om att de framtida elpriserna i hög grad bestäms av hur många nya, dyra elproduktionsanläggningar som behöver tas i drift. Det är därför viktigt att efterfrågan på el inte ökar i onödan på grund av mindre effektiv teknik och att den inte heller överskattas i prognoserna. Elanvändningsprognoserna får inte inskränkas till mekaniska förutsägelser om en ständigt ökad elanvändning till vilken man sedan anpassar elproduktionen. Samtidigt måste man

konstatera att en prognos är en prognos och att en sådan inte kan utvärderas förrän efter prognosperiodens slut.

Vid sidan av de energiprognoser som görs inom kraftföretagen och industrin bedrivs en inte obetydlig prognosverksamhet av oberoende offentliga institutioner och myndigheter. Ansvarig myndighet inom detta område är statens energiverk, som regelbundet utarbetar prognoser på olika lång sikt. Det senaste exemplet är bilagan till långtidsutredningen 1987, som publicerades häromveckan. Statens energiverk utarbetar också prognoser för olika utredningar och statliga myndigheter. Ett problem med prognosverksamheten är att energistatistiken och elstatistiken inte är heltäckande på alla punkter. Tillförlitligheten i underlaget för t. ex. elanvändningsprognoserna skulle behöva förbättras. Prognosmetoderna kan också behöva utvecklas.

Bl. a. mot denna bakgrund uppdrog regeringen i mars 1986 åt utredningen om el och inhemska bränslen (ELIN) genom tilläggsdirektiv att bl. a. gå igenom och analysera statistik och prognoser på elanvändningsområdet. ELIN väntas i vår lägga fram sitt slutbetänkande. Det finns således inom kort underlag för ställningstaganden om den officiella prognosverksamhetens framtida inriktning.

**Anf. 6 BÖRJE HÖRNLUND (c):**

Fru talman! Jag ber att få tacka Birgitta Dahl för svaret.

Att göra energiprognoser är säkert svårt. Att göra helt riktiga energiprognoser är troligtvis en omöjlig uppgift.

Ser man på de olika energiprognoser som har avlämnats under de senaste 15 åren finner man att dessa genomgående varit för höga, en del alldeles för höga. Prognosernas inriktning har mer varit "bruka mera" än "bruka bättre".

Det var en artikel i Ny Teknik som gjorde att jag väckte denna interpellation. Artikeln behandlade den prognos som massapappersindustrin hade framställt. Jag är inte ute efter att påstå att den ena parten har rätt och den andra fel – den kunskapen har jag inte. Men jag menar att en opartisk utvärdering av olika branschuppfattningar skulle kunna leda till en fruktbar dialog mellan branschens energiexperter och de mera oberoende energiexperterna.

Däremot vill jag säga att jag varit med så länge i energidebatten att jag reagerar mycket negativt när jag ser att Industriförbundet i annonser framför budskapet – förenklat uttryckt – att år 2010 tillverkar vi dubbelt så många saker och då behöver vi dubbelt så mycket energi. Detta påstående är en förolämpning mot svenska tekniker och alla andra som jobbar seriöst med energifrågor.

Alla vet att det är mycket som sker på strukturrationaliseringsområdet och att många människor och företag är inriktade på energieffektiviseringar, inte bara i vårt land utan även i andra länder. Detta leder utvecklingen framåt. Tyvärr har Industriförbundets annonser varit effektiva från Industriförbundets synpunkt. Eftersom inga andra ekonomiska krafter har verkat i motsatt upplysande riktning har många fått uppfattningen att det här budskapet är korrekt. Här menar jag att statsrådet har ett ansvar. Jag ser i statsrådets svar

att det är en del på gång. Jag får för dagen nöja mig med detta. Tack för svaret.

Prot. 1986/87:102  
6 april 1987

*Om industrins framtida elbehov*

**Anf. 7 PER-RICHARD MOLÉN (m):**

Fru talman! Jag har med intresse tagit del av det svar som statsrådet Birgitta Dahl har lämnat på Börje Hörnlunds interpellation. Jag har några reflexioner med anledning av detta.

I svaret skriver statsrådet: "Jag vill påminna om att de framtida elpriserna i hög grad bestäms av hur många nya dyra elproduktionsanläggningar som behöver tas i drift. Det är därför viktigt att efterfrågan på el inte ökar i onödan på grund av mindre effektiv teknik och inte heller överskattas i prognoserna." Det vore värdefullt att få bekräftat om man skall tolka dessa två meningar på det sättet att man från regeringens och miljö- och energiministerns sida inte är beredd att skattevägen höja elpriserna, utan menar att marknaden helt och hållet skall tillåtas fungera.

Jag har vidare med intresse noterat att regeringskansliet arbetar med ett program för effektivare elanvändning inom industrin. Det skulle vara värdefullt att veta om detta är samma program som energiverket arbetar med och vad programmet innehåller. Innehåller det en ökad styrning från regeringens sida, med utnyttjande av lagstiftningen om kommunal energiplanering? Det skulle vara rätt värdefullt att få besked härom.

Fru talman! Också när det gäller Börje Hörnlunds interpellation kan man ha anledning till några reflexioner. Varför tycker inte Börje Hörnlund om att industrin själv får göra energiprognoser? Han betraktar dem som partsinlagor. Nog måste det väl ändå, Börje Hörnlund, vara så att skogsindustrin liksom övriga industrier känner till det här bäst?

Börje Hörnlund tror på oberoende energiexperter av modell Thomas B. Johansson och Göran Bryntze. Det kanske beror på att de i sina prognoser anger förbrukningsnivåer motsvarande hälften eller två tredjedelar av förbrukningen enligt de mera realistiska prognoserna. De är experter som ingen vettig människa tror på. Jag tror inte ens att statsrådet Birgitta Dahl i sin trängtan att avveckla kärnkraften verkligen tror på de prognoser som Thomas B. Johansson och Göran Bryntze redovisar.

Samtidigt avslöjar Börje Hörnlund bristande insikter i industrins sätt att fungera genom att ställa en interpellation av det här slaget. Tror verkligen Börje Hörnlund att skogsindustrin i Sverige, utsatt som den är för hård internationell konkurrens, skulle avstå från att dra ned på energiförbrukningen om det var lönsamt? I långtidsutredningens betänkande konstateras: "Så länge som Sverige har relativt höga löner och låga elpriser, har skogsindustrin en konkurrensfördel i den kapital- och elintensiva processteknologin." – Detta kan också vara värdefullt för statsrådet Birgitta Dahl att notera. Där står också att den svenska skogsindustrin är marknadsledande inom teknik och utveckling. Vi har valt skogsprodukter som är anpassade både till marknaden och till den knappa tillgången på råvaror.

Är inte detta bra för Sverige? Vill Börje Hörnlund höja elpriserna och därmed minska skogsindustrins konkurrenskraft? Vad säger då väljarna i Västerbotten? Vad säger skogsindustrin och Bowater? Vad säger människor-

na i Rönnskär, Obbola osv.? Det skulle det vara värdefullt att få synpunkter på.

**Anf. 8** Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Fru talman! Svaren på de frågor som har ställts här kommer i sinom tid att lämnas i de redovisningar som regeringen nu förbereder för riksdagen till i vår och till nästa vår.

Jag tycker nog att det finns åtskilliga som har använt sig av prognoser i debatten på ett sätt som har väckt bekymmer, för att bevisa det man vill bevisa, grundat på värderingar i energifrågan.

Regeringens arbete är inriktat på att få så sakligt underlag som möjligt för de beräkningar vi måste göra av behovet av både hushållningsinsatser och tillförselinsatser. Det är regeringens bestämda uppfattning att alla, även industrin, är betjänta av att vi slösar så litet som möjligt. Det är bra för miljön, det är bra för den svenska ekonomin och det är bra för industrins konkurrenskraft.

Till slut kan jag inte låta bli att påminna om att vad vi nyss har sett är en illustration till hur det skulle vara om vi hade en borgerlig regering som varje dag satt och diskuterade vilken linje man egentligen skulle driva i energifrågan. Jag tror att vi skall önska att både högre makter och väljarna räddar oss från att drabbas av ett sådant öde en gång till.

**Anf. 9** BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Jo, Per-Richard Molén, jag ser väldigt gärna att olika branschorgan gör sina prognoser. Men frågan gällde inte det, utan frågan gällde om regeringen har ett intresse av att mera oberoende experter – således kan man välja bland rätt många både inom och utom Sverige – får göra utvärderingar för att på det sättet få en bra dialog. Jag beundrar inte tidigare prognoser på samma sätt som tydligen Per-Richard Molén gör. Jag tror att det var CDL som i början av 70-talet gjorde en prognos för hur energiförbrukningen skulle vara i mitten av 80-talet. När man nu ser resultatet, måste man – oavsett vad man tycker i den här frågan – säga att det var en fantastiskt dålig prognos. Det är väl bra om det blir så pass breda diskussioner att den typen av prognoser inte läggs fram av energiproducenterna.

Jag har ett klart positivt intresse för skogsindustrin. Jag har själv tidigare arbetat inom den skogliga branschen. Jag beundrar skogsindustrin t. ex. för dess sätt att komma bort från sitt oljeberoende, vilket skogsindustrin klarade av mycket snabbare än någon kunde tänka sig i den situation som uppstod på 70-talet. Därför menar jag att skogsindustrin kommer att klara av en hel del när det gäller en effektivare energianvändning framöver. Skogsindustrin borde ha ett positivt intresse för en någorlunda måttlig elförbrukning i det här landet. Vi har ju de 66 terawattimmarna billiga vattenkraft i botten. Sammantaget ger låg förbrukning ett lägre energipris än vad en låt-gå-utveckling skulle ge.

Sedan vill jag kommentera Birgitta Dahls inlägg. Jag trodde inte att vi diskuterade regeringsfrågan i form av slagord, utan jag trodde att vi hade en debatt om energipolitik.

**Anf. 10 PER-RICHARD MOLÉN (m):**

Fru talman! När det gäller möjligheterna att efter 1988 komma överens i en borgerlig regering tror jag inte att det blir särskilt stora svårigheter. Vi kan ju notera att man inom centern i anslutning till ett partirådslag som ägt rum under den senaste tiden – och som vi kunnat ta del av i pressen nu i helgen – inte gärna vill diskutera kärnkraften utan att man mera vill föra en debatt i allmänna miljöpolitiska termer. Jag tror att detta är riktigare, och jag är övertygad om att man från centerns och ledande centerpolitikernas sida är beredd att vidga miljödebatten samt att man kommer att inse att många av de energiråvaror som för närvarande finns i systemet skapar väldigt stora miljöproblem när det gäller försurning, liksom när det gäller ozonskikt och koldioxidhalter.

Det är klart att vi, fru talman, skall vara ödmjuka då det gäller arbetet med prognoser, för vi kan inte vara utan prognoser. Det är också klart att de prognoser som presenterades under mitten av 70-talet i dag visar sig vara mycket felaktiga, eftersom vi vid den nämnda tidpunkten försökte anpassa oss till en ny situation efter 1973 års energikris. Sedan kom 1979 års energikris och kastade ytterligare om de kort som industrin har att spela med. Jag är övertygad om att prognosförutsättningarna i dag är helt andra, i en situation som internationellt präglas av betydligt större stabilitet. Därför bör dessa prognoser beaktas, med en tilltro till att industrin inte använder dem i något annat syfte än att förbättra sin och Sveriges situation.

Det är, fru talman, litet lättvindigt av statsrådet att bara hänvisa till framtida rapporter när det gäller elanvändning och program och även när det gäller huruvida marknaden skall tillåtas fastställa priserna på energimarknaden eller om det blir fråga om styrning. Har man sagt A får man säga B och redovisa det öppet i anslutning till denna interpellationsdebatt. De två avsnitten i interpellationssvaret kommer med säkerhet att studeras av de branscher som är engagerade, och de vill gärna ha ett svar.

**Anf. 11 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:**

Fru talman! Per-Richard Molén får nog acceptera att normala spelregler gäller för när man skall säga B i det parlamentariska arbetet.

För att vi i Sverige skall kunna klara framtidens energiförsörjning på ett bra sätt skall två regler gälla. För det första måste till varje pris – vilket framgår av det beslut som det socialdemokratiska partiet nu har fattat – tillförseln av energi garanterat klaras, så att ingen svävar i tvivelsmål om det. För det andra måste effektiviseringsinsatserna intensifieras, om miljöeffekter och ekonomiska effekter av energisystemet skall kunna hållas inom rimliga gränser – det ligger i allas intresse.

Jag kan konstatera att verkligheten i dag – tidigare prognoser har varit mycket dåliga – ligger närmare vad som har förutsagts av oberoende, icke partsbundna experter, som Thomas B. Johansson, än vad som har förutsagts i kraftindustrins och den övriga industrins prognoser. Det är tur att det är så – för Sverige, för industrin och för svensk miljö.

Varken centern eller moderaterna kommer att slippa en diskussion om denna sak när det gäller regeringsfrågan. Det var anmärkningsvärt att höra Per-Richard Molén antyda att centern skulle offra sin energipolitik i en

framtida borgerlig regering, men vi får hoppas att väljarna förskonar oss från det.

**Anf. 12 BÖRJE HÖRNLUND (c):**

Fru talman! Först till frågan om rådslag. Efter 15 års kärnkraftsdebatt är det mycket naturligt, med tanke på hur samhället har utvecklats med diverse miljöproblem, att våra medlemmar vill ha en större bredd i miljödebatten. Vi har försökt föra en sådan debatt, men i tidningar och radio-TV har kärnkraften gått ut mera än andra miljöfrågor.

Jag vågar däremot säga att rätt tolkning av energirådslaget är, att om vi skulle byta energilinje skulle det bli storm i centerrörelsen – detta med all rätt. Arbetet med att effektivisera energianvändningen samt utvecklandet av alternativa energikällor är stora frågor på lång sikt. Jag är personligen övertygad om – efter att länge ha följt denna debatt – att det är en stor fördel för svensk industri, för svensk miljö och för svensk ekonomi att det görs ett ordentligt arbete i syfte att minimera energiåtgången, och det gäller många sorters energi. Olja och kol har ingen framtid. Kärnkraft har ingen framtid – det har svenska folket beslutat.

**Anf. 13 PER-RICHARD MOLÉN (m):**

Fru talman! Jag är övertygad om att det inte är vissa branscher inom industrin som har gjort felaktiga prognoser. Vi skulle nog litet till mans med handen på hjärtat kunna peka även på prognoser som har gjorts av den regering som har suttit sedan 1982 – prognoser där en hel del felaktiga slutsatser har dragits. Kanske har det berott på att de förutsättningar som förelåg just vid själva prognosens utarbetande var andra än de som förelåg när prognosen kunde jämföras med verkligheten. Därför skall man naturligtvis, precis som statsrådet säger, visa en viss ödmjukhet inför prognoser – därmed inte sagt att man helt skall fränkänna dem värde.

Jag är tacksam att Börje Hörnlund litet grand har kommenterat partirådslaget. Förhoppningsvis kommer det att leda till en omprövning av centerns energipolitik. Det kan inte vara riktigt att Sverige, eller andra länder, skall fortsätta att förbruka olja, kol och kanske framöver även naturgas på ett sådant sätt att det bidrar till en ökning av koldioxid, ozonskiktets försämringar, försurningar etc. Det tror jag inte ligger i några partiers intresse. Då gäller det att välja rätt lösning. Det kan vara så att den lösning som vi moderater pekar på – en mycket försiktig och ödmjuk avveckling av kärnkraften någon gång efter 2010 – trots allt är en lösning som i verkligheten kommer att visa sig vara betydligt riktigare än andra. Det, fru talman, får i så fall oberoende experter bedöma framöver.

Överläggningen var härmed avslutad.

**Anf. 14** Statsrådet ANITA GRADIN:

Fru talman! Sten Andersson i Malmö har frågat mig om vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att stödja företag som, till följd av ett genomförande av regeringens förslag om förbud mot handel med Sydafrika och Namibia, hamnar i svårigheter och anställda som därigenom riskerar att förlora sina arbeten. Sten Andersson har härvid speciellt berört situationen för företagen SwedeChrome AB i Malmö.

Frågan om effekterna i Sverige av ett förbud mot handel med Sydafrika och Namibia utreddes under förra året av en arbetsgrupp inom regeringskansliet. Gruppens uppgift var att kartlägga de ekonomiska konsekvenserna i Sverige av en handelsbojkott mot Sydafrika och att i första hand belysa sysselsättningseffekterna, med särskilt beaktande av effekterna i redan sysselsättningssvaga orter. Arbetet har redovisats i en rapport utgiven av utrikesdepartementet (Ds UD 1986:9) Effekter i Sverige av en Sydafrikabojkott.

Jag har inte för avsikt att här i detalj redogöra för arbetsgruppens slutsatser utan nöjer mig med en sammanfattning. De sammantagna effekterna på sysselsättningen i Sverige antas inte bli större än att de i allt väsentligt bör kunna hanteras med reguljära arbetsmarknads- och regionalpolitiska instrument. Samtidigt kan det dock inte uteslutas att konsekvenserna kan bli relativt omfattande på ett begränsat antal redan utsatta orter i stödområdet.

Regeringens proposition med förslag till förbud mot handel med Sydafrika och Namibia behandlas nu av riksdagen. Lagförslaget avses träda i kraft den 1 juli i år. Det är i dag, flera månader innan förbuden skall börja tillämpas, inte möjligt att exakt ange vilka branscher/företag eller orter som kan komma att påverkas. Inte heller är det i dag möjligt att uttala sig om behovet av stödåtgärder eller hur sådana bäst ska utformas.

Det ankommer nu på de aktuella företagen att omgående förbereda och vidta åtgärder inom t. ex. marknadsföring eller produktion för att underlätta den anpassning och omställning som kan bli nödvändig. En viss anpassning har sannolikt redan gjorts med tanke på att handeln med Sydafrika faktiskt minskat kraftigt under de senaste två åren. Exporten minskade med 38 % under år 1985 och med ca 20 % förra året. Importen minskade år 1986 med 65 %. I sammanhanget vill jag också peka på de möjligheter som finns för svenska företag att aktivt medverka i de ansträngningar inom biståndssamarbetet som görs för att bygga ut och vidga de kommersiella relationerna mellan svenska företag och länderna i södra Afrika.

Men som jag redan har sagt kan det inte uteslutas att effekterna av den föreslagna handelsbojkotten kan bli relativt kännbara för vissa företag och orter. Det är självklart att de personer som direkt drabbas, dvs. de anställda i företagen, inte själva skall bära de kostnader och uppoffringar som kan bli följden. Här måste samhället gripa in med stödåtgärder. Något annat skulle rimma illa med den grundläggande solidaritetsuppfattning som ligger bakom den svenska Sydafrikapolitiken. Inom regeringskansliet har redan påbörjats

*Om sysselsättningen i företag som bedriver handel med Sydafrika och Namibia*

ett arbete för att närmare kartlägga och analysera behovet av de samhälleliga insatser som kan komma att påkallas.

**Anf. 15** STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Fru talman! Riksdagen behandlar nu ett förslag om att Sverige ensidigt – eller med dålig hjälp av Norge och Danmark – skall bojkotta handeln med Sydafrika.

Låt mig inledningsvis, för att det inte skall uppstå några som helst frågetecken, framhålla att även vi moderater är starkt kritiska mot den regim som i dag finns i Sydafrika. Vi anser att man inte skall bedöma en människa utifrån hennes hudfärg, religion eller åsikter, utan på basis av vad hon gör och står för.

Den ensidiga svenska bojkotten riskerar att få negativa effekter – vilket statsrådet själv påpekar – för enskilda svenska företag och orter. Ett av dessa företag är SwedeChrome AB i Malmö. Det är ett nystartat företag, som har investerat den icke föraktliga summan av 500 milj. kr. Detta händer samtidigt som Malmö har drabbats av nedläggning av den civila fartygsproduktionen vid Kockums.

Inom parentes kan jag i detta sammanhang också säga att regeringen har agerat något klantigt och fått mer eller mindre en folkstorm mot sig när det gäller den aktuella sandsugningen för att fylla igen Kockums bassäng. Det är en sandsugning som skulle ske från Måkläppen utanför Falsterbo, och här är framför allt naturvårdare mycket kritiska.

Vid SwedeChrome befarar man att de leverantörer som kommer att stå till buds, om man inte kan importera från Sydafrika, garanterat kommer att höja sina priser. Statsrådet säger i svaret att samhället skall kunna hjälpa till med att lämna kompensation för den eventuella mellanskillnaden. Vad man emellertid, fru talman, inte kan kompensera för är kvaliteten i förhållande till den malm som för närvarande levereras från Sydafrika. Det är förenat med stora svårigheter att få lika högvärdig råvara från andra länder som den man i dag kan få från Sydafrika. För ett företag som är nystartat är det av yttersta vikt att man, när man etablerar sig på marknaden, kan konkurrera med en produkt som är högklassig.

Vidare sade statsrådet att de svenska företag som i dag finns i Sydafrika måste ändra sin marknadsföring och etablera sig på nya marknader. Jag vill bara påpeka att de i dag redan finns på de flesta andra marknader – då är det inte så lätt att göra någon nyetablering.

Man får ibland uppfattningen att det är lätt att sitta i kanslihuset och bedriva företagsverksamhet. Jag kan i det sammanhanget citera en anställd på SwedeChrome i Malmö som sade: Det verkar ibland som om regeringen inte hade sett företag och deras problem mer än på vykort.

Kan då en sådan här bojkott få effekt? Kan statsrådet här i kammaren tala om för mig, de anställda på SwedeChrome och andra företag var någonstans under de senaste hundra åren som en bojkott fått något slags effekt? Vi såg för något år sedan t. o. m. en samlad bojkott mot Rhodesia – den gav knappast någon effekt. Om jag inte är felinformerad pågår i dag en bojkott när det gäller olja gentemot Sydafrika, men fortfarande får Sydafrika olja.

Fru statsråd! När vi nu går ifrån den tidigare svenska ståndpunkten att inte

medverka i enskilda bojkotter kommer man framöver att ställa krav på oss att gå med i andra aktioner. Då måste vi börja göra graderingar. Sydafrika diskriminerar människor på basis av deras hudfärg. Det är i och för sig förkastligt. I Sovjet gör man detta på basis av människors åsikter, men det finns inget krav på bojkott av Sovjet. I Iran, som väl har den utan överdrift största mördarregimen sedan andra världskriget, skickar man ut 10–12-åringar som levande minsvepare, men det förekommer inga svenska krav på bojkott av Iran. Detta är något motsägelsefullt. Men det är väl billigare att bojkotta Sydafrika än Iran och Sovjetunionen!

Till sist, fru talman: Om det nu är så att statsrådet och hennes likar inom centern och folkpartiet har svårt att sova om nätterna eller har problem med nerverna på grund av problemen i Sydafrika är det bättre att de går till doktorn och får litet Valium utskrivet än att de vidtar åtgärder som skadar svenska löntagare.

**Anf. 16** Statsrådet ANITA GRADIN:

Fru talman! Den allmänna debatten om bojkott av Sydafrika tror jag vi skall skjuta upp tills riksdagen behandlar propositionen i ärendet. Där är det helt klart att vi har olika utgångspunkter; centerpartiet, folkpartiet och socialdemokraterna har ställt sig bakom en bojkott av Sydafrika, trots att vi inte har fått till stånd en resolution i Förenta nationerna. Här har vi olika utgångspunkter. Jag tror att vi skall respektera det i den här debatten.

Jag vill därför bara, fru talman, hänvisa till att det Malmöföretag som Sten Andersson tagit upp har problem som mycket väl går att övervinna. Man har nu tid på sig att planera sin verksamhet. Det finns krom på andra håll i världen än i Sydafrika, och det ger företaget möjligheter att fortsätta sin verksamhet.

Sedan tror jag, Sten Andersson, inte att vi skall beskylla varandra för vad vi har sett eller inte sett av svensk företagsamhet. Jag kan meddela att det inte är så länge sedan jag ägnade en hel dag åt bl. a. företagsverksamhet i Malmöregionen. Att riksdagsmän reser är ju välbekant för denna kammare.

**Anf. 17** STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Fru talman! Det är helt korrekt, som statsrådet har sagt, att vi har olika uppfattningar i denna fråga. Jag kan ändå inte undgå att notera att den uppfattning som moderata samlingspartiet i dag representerar, den stod faktiskt denna kammare för rätt nyligen. Det är mycket lätt att hitta protokoll från debatter i riksdagen där statsrådets parti ställer upp för exakt den uppfattning som moderaterna ensamma står för i dag. Är det någon som har vinglat i denna fråga är det sannerligen inte moderata samlingspartiet. Vi hör också hur statsrådets chef, statsminister Ingvar Carlsson, åker land och rike runt och kritiserar moderaterna för deras inställning i denna fråga, en inställning som varit hans egen för inte så länge sedan.

Statsrådet talade om det företag som jag också har nämnt i min interpellation, SwedeChrome i Malmö. Det är en naturnödvändighet för ett nytt företag att ha en produkt som är av hög kvalitet. Jag talade med verkställande direktören i företaget för mindre än en halvtimme sedan. Han sade till mig att det kommer att ställas mycket höga krav på kvaliteten på

Prot. 1986/87:102  
6 april 1987

*Om polisens handläggning av flyktingärenden*

produkterna. Man kommer att få svårigheter att uppfylla de krav som alltid ställs på ett företag som skall nyetablera sig på marknaden.

Fru talman! Statsrådet undgick omsorgsfullt att svara på en del av de frågor jag ställde. När och var har en bojkott lyckats sedan Napoleonkrigets slut på 1820-talet? Sovjetunionen för krig i Afghanistan sedan sju år tillbaka, ett krig där man utför massakrer mot kvinnor och barn. I Sovjetunionen jagas också folk för sina åsikter. I Iran har – om jag inte är felinformerad – tiotusentals meningsmotståndare förlorat livet. Man har skickat ut 10–12-åriga pojkar som levande minsvepare i det meningslösa kriget mot Irak. Vad är det för skillnad på det som sker i dessa länder och det som sker i Sydafrika? Varför bojkottar vi inte Sovjet och Iran? Är det för att vi har för stora affärer med dem?

Överläggningen var härmed avslutad.

### **6 § Svar på interpellation 1986/87:203 om polisens handläggning av flyktingärenden**

**Anf. 18** Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Per Stenmarck har frågat mig om jag delar den uppfattning om polisen och dess hantering av flyktingärenden som diskrimineringsombudsmannen enligt en tidningsartikel skall ha framfört. Om inte, önskar Per Stenmarck att jag skall redovisa min egen syn i denna fråga.

Jag anser inte att jag har anledning att närmare kommentera de åsikter som diskrimineringsombudsmannen givit uttryck för. Vad som främst bör vara av intresse för kammaren är rimligen *min* uppfattning om polisens arbete i utlänningsärenden.

Det är min bestämda åsikt att människor har rätt att bli bedömda efter det arbete de utför, inte efter vad man *tror* om deras tankar och samhällsuppfattning. Inte minst i mitt arbete är det också viktigt att undvika generaliserande omdömen.

Jag vill därför för egen del säga att polisen sedan gammalt har en viktig roll i hanteringen av flyktingärenden. Dels sköter polisen inresekontrollen vid våra gränser, dels ansvarar polisen för den närmare utredningen av asylärenden.

Mitt intryck är att det vid polismyndigheterna genom åren byggts upp en betydande erfarenhet och kompetens på detta område. Handläggningen av utlänningsärenden sköts också så gott som uteslutande av poliser som har specialkompetens på området. Efter att ha tagit del av ett stort antal polisutredningar i utlänningsärenden har jag stor tilltro till polisens förmåga att lösa dessa uppgifter.

Polisens arbete i asylärenden är i flera avseenden av mycket grannliga natur. Det är då också ofrånkomligt att det från tid till annan riktas kritik mot polisens sätt att hantera dessa ärenden.

Kritik har förekommit i främst två avseenden. Det gäller för det första polisens beslut i s. k. direktavvisningsärenden. Polisen är enligt huvudregeln skyldig att överlämna asylärenden till invandrarverkets prövning.

Enligt gällande lagstiftning kan emellertid polisen underlåta att överlämna ett ärende och i stället fatta beslut om direktavvisning, när det som utlännings åberopar bedöms vara uppenbart oriktigt eller anses kunna lämnas utan avseende. Ett sådant beslut måste dock alltid anmälas till invandrarverket, innan det kan verkställas. Verket har då möjlighet att överta ärendet.

Det har ibland gjorts gällande att polisen avvisar asylsökande i större utsträckning än som varit lagstiftarnas mening. Det var bl. a. denna kritik som föranledde regeringen att tillsätta den s. k. asylutredningen. Utredningen presenterade sitt slutbetänkande i slutet av förra året. I utredningen redovisas fall i vilka polisens handläggning och bedömningar ifrågasätts. Utredningens förslag i denna del är att alla beslut om avvisning av asylsökande i fortsättningen skall fattas av invandrarverket. Betänkandet är nu föremål för remissbehandling och jag vill inte kommentera utredningens förslag innan remissomgången är avslutad.

Jag vill ytterligare framhålla att regeringen har viss möjlighet att följa polisens arbete eftersom beslut om avvisning kan överklagas, först till invandrarverket och därefter till regeringen.

Det andra förhållandet som föranlett kritik är polisens roll som utredare i asylärenden. Det sägs då att många asylsökande kan ha svårt att lägga fram sina skäl inför polis, t. ex. mot bakgrund av sina erfarenheter av hemlandets polis.

Jag kan givetvis förstå att den som t. ex. trakasserats av ordningsmakten i sitt hemland i vart fall till en början kan hysa misstro även mot svensk polis. Polisen har dock stor erfarenhet av att möta också dessa problem. Dessutom grundas ju inte invandrarverkets och regeringens avgöranden i asylärenden endast på vad den sökande berättat för polisen. Varje asylsökande som riskerar att utvisas får ett offentligt biträde vid sin sida. Det är regelmässigt så att biträdet och utlännings går igenom polisutredningen tillsammans. Den asylsökande får då tillfälle att i lugn och ro korrigera eventuella felaktigheter eller missuppfattningar, att lämna ytterligare uppgifter osv. Det är min uppfattning att man inte behöver befara att något beslut blir felaktigt på grund av att den asylsökande hyst misstro mot svensk polis.

Sammanfattningsvis är alltså min bedömning den att polisen besitter stor kompetens i dessa ärenden och uträttar ett förtjänstfullt arbete.

**Anf. 19 PER STENMARCK (m):**

Fru talman! Jag ber att få tacka invandrarministern för interpellationssvaret. Det är ett till allra största delen positivt svar. De frågetecken som jag anser finns skall jag be att få återkomma till.

Låt mig få teckna en kort bakgrund till min interpellation. I invandrarministerns svar tolkar jag nämligen in ett tvivel om huruvida diskrimineringsombudsmannen verkligen sagt det som påstås i artikeln, och om han i så fall menat det. Enligt en tidningsartikel införd i Trelleborgs Allehanda den 9 januari i år säger Peter Nobel såsom diskrimineringsombudsman bl. a. följande: "En stor del av poliserna har en strängt konservativ samhällsuppfattning — — — Dessutom har många poliser militär bakgrund."

Detta nämner Peter Nobel som tänkbara skäl till att invandrare, enligt

diskrimineringsutredningen, anser att polisen är den myndighet som diskriminerar dem mest. Eftersom man kanske inte skall förlita sig hundra procentigt på att Peter Nobel verkligen menat det som han enligt artikeln sagt, så har han också fått ett brev med en förfrågan.

I sitt svar, med dnr 47/87, skriver diskrimineringsombudsmannen följande: "Intervjun som Du refererar till återger på ett korrekt sätt mina uttalanden vilka i sin tur överensstämmer med mina åsikter i frågan."

Vad Peter Nobel anser borde därmed vara klart. Som DO framhåller i artikeln är det självfallet mycket allvarligt, om rasistiska tendenser kan märkas. Men det är utomordentligt illa när en högt uppsatt tjänsteman, som förmodas ha gott omdöme, i svepande ordalag riktat kritik mot polisen som yrkeskår. Det är inte tal om enskild kritik i vissa fall utan om klara generaliseringar.

Jag anser att man kan säga detta utan att det skall anses som kritik i största allmänhet. Diskrimineringsombudsmannen gör säkert ett förtjänstfullt arbete på väldigt många olika sätt. I just detta speciella fall anser jag dock att han inte har gjort det.

Poliser som jag har varit i kontakt med har tagit illa vid sig av denna kritik. När invandrarministern i sitt svar skriver att det är viktigt att undvika generaliserande omdömen är detta, som jag ser det, en kritik riktad mot diskrimineringsombudsmannen. Invandrarministern använder följande ord: "– – människor har rätt att bli bedömda efter det arbete de utför, inte efter vad man *tror* om deras tankar och samhällsuppfattning". Detta är, enligt min mening, en självklarhet som DO uppenbarligen inte har levt upp till. Säkert gör även polisen vid olika tillfällen fel i sin handläggning, inte minst när det gäller denna typ av ärenden. Annat vore underligt med tanke på den stora ärendemängd som funnits och fortfarande finns.

Mot denna bakgrund är det glädjande att invandrarministern i otvetydiga ordalag uttrycker sin tilltro till polisens förmåga att lösa sina uppgifter. Invandrarministern tecknar i sitt svar en bild av kritiken mot asylutredningens arbete. Låt mig få avsluta med en fråga: När är regeringen beredd att förelägga riksdagen förslag om vem som i framtiden skall handlägga beslut om avvisning av asylsökande?

**Anf. 20** Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Som jag sade i mitt svar är asylutredningen ute på remiss. När remissvaren har kommit in, kommer vi att så skyndsamt som möjligt bilda oss en uppfattning om remissopinionen. Sedan får vi bedöma hur vi skall gå vidare med den fråga som asylutredningen behandlar. Jag vill i detta sammanhang framhålla att vi har satt i gång ett utredningsarbete, som innebär att hela utlänningslagen blir föremål för en teknisk översyn. Utredningsarbetet skall vara klart före årets utgång. I dag kan jag inte bedöma om handläggningen av asylutredningens förslag lämpligen bör vägas in i samband med vår bedömning av den nu pågående mera allmänna översynen av utlänningslagen.

Anf. 21 PER STENMARCK (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka invandrarministern för det kompletterande svaret.

Jag lade märke till att statsrådet avslutade sitt interpellationssvar med orden: "Sammanfattningsvis är alltså min bedömning den att polisen besitter stor kompetens i dessa ärenden och utträttar ett förtjänstfullt arbete." Detta är, enligt min mening, ett synnerligen positivt omdöme, som helt skiljer sig från den av mig tidigare åberopade tidningsartikeln, där diskrimineringsombudsmannen i generaliserande ordalag gjorde hårda uttalanden mot polis-kåren.

73På ett annat ställe i interpellationssvaret omnämner statsrådet den s. k. asylutredningen, som är en följd av den kritik som riktats mot polisen, framför allt beträffande direktavvisning. Utredningen har utmynnats i förslag om att avvisning av asylsökande i fortsättningen skall beslutas av invandrarverket. Statsrådet nämner nu att betänkandet är på remissbehandling och att han inte vill kommentera utredningens förslag, innan remissomgången är slut. Detta kan jag naturligtvis ha förståelse för. Men på ett flertal andra ställen i svaret talar invandrarministern om på vilket förtjänstfullt sätt polisen handlägger dessa ärenden.

Låt mig därför fråga: Vilka skäl finns det egentligen att ändra den nuvarande handläggningsordningen, om de som handlägger dessa ärenden "besitter stor kompetens" och "uträttar ett förtjänstfullt arbete" – för att nu använda statsrådets egna ord? Är det inte då bättre att förstärka polisens resurser, så att dess arbete kanske kan fungera på ett ännu smidigare sätt i framtiden?

Överläggningen var härmed avslutad.

## 7 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1986/87:So149 till socialutskottet

1986/87:So150 yrkande 1 till socialutskottet

yrkande 2 till trafikutskottet

yrkande 3 till näringsutskottet

yrkande 4 till utbildningsutskottet

yrkande 5 till utrikesutskottet

1986/87:Sf116 till socialförsäkringsutskottet

1986/87:Ub84–Ub86 till utbildningsutskottet

1986/87:N157 och N158 till näringsutskottet

## 8 § Föredrogs men bordlades åter

Finansutskottets betänkanden 1986/87:12–14, 16 och 17

Skatteutskottets betänkande 1986/87:28

Justitieutskottets betänkanden 1986/87:21 och 22

Lagutskottets betänkande 1986/87:20

Socialutskottets betänkanden 1986/87:18, 20 och 21

Prot. 1986/87:102  
6 april 1987

*Om polisens handläggning av flyktingärenden*

Prot. 1986/87:102  
6 april 1987

*Meddelande om interpellationer*

Kulturutskottets betänkande 1986/87:10  
Trafikutskottets betänkande 1986/87:14  
Näringsutskottets betänkanden 1986/87:22 och 23  
Bostadsutskottets betänkanden 1986/87:8 och 9

### 9 § Anmäldes och bordlades

Motionerna

1986/87:Ju111 av Lars Sundin (fp)

1986/87:Ju112 av Per-Olof Strindberg m. fl. (m)

Ett reformerat tingsrättsförfarande (prop. 1986/87:89)

1986/87:Ju113 av Allan Ekström (m)

1986/87:Ju114 av Elving Andersson m. fl. (c)

1986/87:Ju115 av Lars Werner m. fl. (vpk)

1986/87:Ju116 av Karin Israelsson m. fl. (c, m, fp)

1986/87:Ju117 av Karin Ahrland m. fl. (fp)

1986/87:Ju118 av Hans Nyhage (m)

1986/87:Ju119 av Anita Johansson m. fl. (s)

1986/87:Ju120 av Per-Olof Strindberg m. fl. (m)

1986/87:Ju121 av Lena Öhrsvik (s)

Ändring i brottsbalken m. m. (s. k. kontraktsvård m. m.) (prop. 1986/87:106)

1986/87:Ju122 av Bo Lundgren (m)

Ändring i förvaltningsprocesslagen (1971:291), m. m. (prop. 1986/87:113)

### 10 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställdes

*den 3 april*

**1986/87:220** av *Ylva Annerstedt* (fp) till utbildningsministern om svenskundervisningen för invandrare:

Den nya ordningen för svenskundervisning för vuxna invandrare, som infördes den 1 juli 1986, har tillämpats snart ett år. Redan tidigt stod det emellertid klart att timtilldelningen var alldeles för knapp och att systemet för fördelning av påbyggnadstimmar mycket påtagligt motverkade invandrarverkets ansträngningar att få kommunerna att medverka i att ta ansvar för det förändrade flyktmottagandet.

I december lovade statsrådet i en interpellationsdebatt att sfi-undervisningen skulle tillföras ytterligare timmar. Löftet visade sig vara utan substans när regeringen sedan räknade av dessa timmar på det kommande budgetårets kvot.

I flera kommuner är förhållandena sådana att invandrarna får avbryta sin undervisning i grund-sfi ända fram till den 1 juli 1987, då ny timtilldelning

sker. I den nämnda debatten aviserade statsrådet en utvärdering. Verkligheten har handfast gjort den utvärderingen. Nu behövs åtgärder.

Wilka insatser planerar utbildningsministern för att tillförsäkra invandrarna deras rätt till grundläggande svenskundervisning?

Wilka åtgärder avser utbildningsministern vidta för att förändra systemet för fördelning av timmar till påbyggnads-sfi?

den 6 april

**1986/87:221** av *Göran Ericsson* (m) till justitieministern om sekretessreglerna inom hälso- och sjukvården, m. m.:

Enligt 7 kap. 1 § sekretesslagen gäller inom den allmänna hälso- och sjukvården sekretess för uppgift om enskilda hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider men.

För den privata sjukvården gäller bestämmelser av motsvarande slag enligt 6 § lagen om tillsyn över medicinalpersonal m. fl. Här framgår således att uppgifter inom hälso- och sjukvården som rör enskilda patienter inte får lämnas vidare, om det inte är helt klart att så kan ske utan att patienten lider men.

I en utredning, dnr 3452-85, av dåvarande JO Tor Sverne framgår att frågan om patienten lider men eller inte skall bedömas från patientens egen upplevelse.

I fråga om problemet med läkemedelsmissbruk hos patienter utgör detta stadgande således ett väsentligt hinder för att begränsa skadeverkningar. Sekretessen inom hälso- och sjukvården gäller i princip lika oavsett om uppgifter lämnas i förtroende eller inte. Denna sekretess gäller också inte endast mot allmänhet och andra myndigheter utan också i förhållande mellan olika verksamhetsgrenar inom samma myndighet, när de är att betrakta som självständiga i förhållande till varandra.

Således krävs patientens samtycke om uppgift rörande exempelvis läkemedelskonsumtion får lämnas vidare till andra sjukvårdsinrättningar eller apotek m. m. Vissa patienter motsätter sig emellertid ett sådant informationsutbyte. En del av dem gör det just för att de vill komma över beroendeframkallande läkemedel. Härigenom undanhåller de läkaren/läkarna uppgifter som är nödvändiga för att patienten skall kunna ges en adekvat behandling.

Sekretesslagens bestämmelser medför således, vilket framgår av vad jag ovan anført, att grava läkemedelsmissbrukare skyddas från avbrott i tillförseln av beroendeframkallande farmaka. All form av informationsutbyte är således lagstridigt, såvitt detta inte föregåtts av ett samtycke av berörd patient. Detta samtycke är ovillkorligt och försätter därför sjukvårdens personal i en utomordentligt svår situation.

I strid mot denna princip har socialstyrelsen hävdlat: "Det kan inte vara förenligt med hälso- och sjukvårdens uppgifter att bidra till en utveckling av en patients läkemedelsmissbruk. Det finns därför anledning till ett visst

Prot. 1986/87:102  
6 april 1987

*Meddelande om inter-  
pellationer*

Prot. 1986/87:102  
6 april 1987

*Meddelande om frågor*

informationsutbyte även utan patientens medgivande för att förhindra att patienten ges felaktig behandling.”

Socialstyrelsens inställning förefaller naturlig och riktig, men är uppenbarligen inte i överensstämmelse med gällande sekretesslagstiftning.

Varje civiliserat samhälle måste naturligtvis inta ett förhållningssätt till enskilds integritet som innebär att man skyddar och undviker skada. Den nu gällande lagstiftningen har ett så långtgående skydd att den avskärmar människor från adekvat hjälp. Detta har medfört att antalet mycket svåra fall av läkemedelsmissbruk stigit och att skyddet av missbrukaren förorsakat kolossalt mänskligt lidande.

Den nu gällande ordningen kan rimligen inte få bli bestående, en förändring av sekretesslagen synes nödvändig, och därvid bör inte minst erfarenheterna från hälso- och sjukvården beaktas.

Mot bakgrund av vad jag ovan anfört vill jag ställa följande frågor till statsrådet.

1. Är statsrådet beredd att framlägga förslag om förändring av nu gällande sekretessregler inom hälso- och sjukvården, så att dessa överensstämmer med den uppfattning som företräds av socialstyrelsen?
2. Är statsrådet beredd att till riksdagen framlägga förslag om en starkare läkemedelskontroll när det gäller dels förskrivning, dels i detaljhandlet, så att missbrukare inte kan knyta flera läkarkontakter och använda recept på tunga farmaka på alla apotek?
3. Avser statsrådet initiera en utvärdering av hela sekretesslagstiftningsområdet för att vunna erfarenheter skall kunna byggas in i en moderniserad lag?

## 11 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

*den 3 april*

**1986/87:500** av *Margareta Gard* (m) till bostadsministern om förslag till viss ändring i hyresförhandlingslagen:

I en stort uppslagen artikel i tidningen "Hyreskampen" framför ordföranden i Dalarnas hyresgästförening krav på en ändring av hyresförhandlingslagen så att hyresgästföreningen enbart förhandlar för egna medlemmar.

Avser statsrådet att gå hyresgästföreningen i Dalarna till mötes och vidta en ändring av hyresförhandlingslagen så att hyresgästförening enbart förhandlar för egna medlemmar?

**1986/87:501** av *Per Stenmarck* (m) till kommunikationsministern om flygtrafik på linjen Sturup-London-Southend:

Prot. 1986/87:102  
6 april 1987

*Meddelande om frågor*

I oktober 1986 inlämnade flygbolaget Baltic Aviation AB en ansökan om flygtrafikkönsigneringar på flygsträckan Malmö-Sturup-London-Southend. Ansökan avsåg luftfart i regelbunden trafik innefattande både person- och godsbefordran.

Från bl. a. sydsvenskt näringslivs synpunkt finns ett intresse för en sådan linje. Marknadsundersökningar tyder också på att det finns underlag för reguljärflyg från Sturup till vissa större orter i Europa.

Är kommunikationsministern beredd att ge ett positivt besked angående flygtrafikkönsigneringar på linjen Malmö-Sturup-London-Southend?

**1986/87:502** av *Lennart Alsén* (fp) till utbildningsministern om en högskola i Blekinge:

I den nu framlagda propositionen om fortsatt decentralisering av högskolan tas frågan om högskoleutbildning i Blekinge upp. Regeringen skriver här att det nu finns skäl att utreda hur en enhetlig ledning av högskoleutbildningen i Blekinge skall åstadkommas.

Utbildningsministern har vid ett besök i Blekinge själv uttalat att Blekinge skall få en egen högskola. Mot bakgrund av propositionens skrivning ter sig utbildningsministerns uttalande något motsägelsefullt.

Med anledning av ovanstående vill jag fråga utbildningsministern:

Får Blekinge en egen högskola?

**1986/87:503** av *Hans Nyhage* (m) till utbildningsministern om vissa gymnasieskolekurser inom tekoområdet:

Skolöverstyrelsen har den 23 mars 1987 beslutat att vissa kurser i gymnasieskolan inte längre skall finnas. Detta berör bl. a. två specialkurser inom tekoområdet, vilka under de senaste åren bedrivits vid gymnasieskolan i Borås. Det gäller Kurs i varukännedom, 1 termin, och Textilmerkantil fackkurs för detaljhandelsanställda, 24 veckor. Beslutet har tagits utan någon föregående kontakt med utbildningsansvariga i Borås.

SÖ:s beslut är olyckligt. De angivna kurserna genomförs i samarbete med högskolan i Borås, varvid lokaler, personal och maskiner samutnyttjas. De utgör därför ett viktigt underlag för de resurser som högskolan anskaffar. Uppbyggnaden av det resurscenter, Proteko, till vilket bl. a. staten satsar betydande medel, skall nu förverkligas. SÖ:s beslut står helt i strid med intentionerna bakom Proteko och får allvarliga konsekvenser.

Vill statsrådet medverka till att det av SÖ fattade beslutet rörande de två angivna specialkurserna inom tekoområdet skyndsamt upphävs?

Prot. 1986/87:102 1986/87:504 av Elisabeth Fleetwood (m) till försvarsministern om larmsigna-  
6 april 1987 len "Viktigt meddelande":

*Meddelande om frågor*

Med anledning av den larmsignal för "Viktigt meddelande" som introducerades hösten 1986 ber jag att till försvarsministern får ställa följande fråga:

Vilka åtgärder avser försvarsministern vidta för att bidra till att hos allmänheten sprida nödvändig information om larmsignalen "Viktigt meddelande" och dess innebörd i vissa katastroflägen?

12 § Kammaren åtskildes kl.13.11.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

*/Olof Marcusson*